

RAADSVOORSTEL

Gemeenteraad : Bergen
Raadsvergadering : 8 oktober 2024
Zaaknummer : Z24 174926
Voorstelnummer :
Commissie : Onderzoekscommissie onderzoek ex 155a Gemeentewet
Soort agendering : Ter bespreking en vaststelling
Agendapunt : 6
Team : Griffie
Opsteller(s) : Onderzoekscommissie
Telefoonnummer :
Bijlagen: : 1. Ontwerp raadsbesluit
2. Rapport onderzoekscommissie: '(Bij)zonder Besluit'
3. Financiële verantwoording onderzoekscommissie d.d.
20 september 2024

Onderwerp:	Vaststelling en bespreking van het rapport: '(Bij)zonder Besluit', raadsonderzoek (155a Gemeentewet) naar bestuurlijke besluitvorming en dossier Het Bijzondere Huis.
-------------------	---

Voorgesteld besluit:

- I. In te stemmen met de conclusies 1 t/m 10 (pagina 15 t/m 19) uit het rapport van de onderzoekscommissie.
- II. In te stemmen met het advies van de onderzoekscommissie in het rapport (pagina 20) en te besluiten om:
 - a. Opdracht te geven aan het college om het bestuurlijke besluitvormingsproces te verbeteren en kwetsbaarheden hierin weg te nemen.
 - i. Het college moet hiervoor een plan van aanpak opstellen met een bijbehorend tijdpad en het benodigde budget en dit uiterlijk eind 2024 voorleggen aan de gemeenteraad ter vaststelling.
 - ii. Over de voortgang van de uitvoering moet de raad vervolgens ieder kwartaal worden geïnformeerd.
 - iii. In het plan kan ook aan de orde komen welke maatregelen al zijn genomen naar aanleiding van het ingestelde raadsonderzoek en de casus.
 - b. Als gemeenteraad aangifte te doen van het in strijd met de wet handelen door voormalig wethouder Valkering bij de totstandkoming en bezorging van de intentieovereenkomst. Onderdeel van deze aangifte is ook of de verklaringen van de heer Valkering bij het verhoor onder ede, overeenkomen met de feiten.
 - c. Het college opdracht te geven om de raad uiterlijk eind 2024 te informeren of er ook andere overeenkomsten zijn aangegaan in de afgelopen bestuursperiode met rechtsgeldige gevolgen, zonder dat deze in het college zijn vastgesteld en zonder dat de gemeenteraad hierover is geïnformeerd.

- d. Het college opdracht te geven om zo spoedig mogelijk, maar uiterlijk voor het einde van 2024, de raad te informeren over de stand van zaken in het dossier 'Het Bijzondere Huis' en waar nodig richtinggevende keuzes aan de raad voor te leggen.
- III. In te stemmen met de financiële verantwoording van het raadsonderzoek (zie bijlage 3).
- IV. Vast te stellen dat de leden van de onderzoekscommissie op juiste wijze uitvoering hebben gegeven aan de opdracht voor het raadsonderzoek en de onderzoekscommissie op te heffen met ingang van 1 december 2024 (decharge).

Geheimhouding

- ☒ Nee
☐ Ja

Wettelijke grondslag

Art. 155a van de Gemeentewet (onderzoeksrecht)

RAADSVOORSTEL

INLEIDING

De gemeenteraad van Bergen heeft op 6 juli 2023 besloten om een raadsonderzoek te starten op grond van artikel 155a Gemeentewet (recht van enquête). Een onderzoekscommissie, bestaande uit de raadsleden: M. van Kranenburg (voorzitter), P. van Huissteden, F. Krijtenburg, A. Otto-van der Ende en R. Oudeboon ondersteund door de raadsgriffier J. Pijnenborg, is direct na het raadsbesluit van 6 juli 2023 van start gegaan en heeft het onderzoek inmiddels afgerond (zie bijgevoegde rapportage). Het rapport '(Bij)zonder Besluit' geeft een nauwgezet verslag van de bevindingen van de commissie. In bijlage 1 van het rapport wordt verantwoording afgelegd over de werkwijze en inspanningen.

Verslag en conclusies

Alhoewel het verslag van de onderzoekscommissie en de conclusies op zichzelf goed leesbaar zijn, is het van belang deze te plaatsen in de context van alle overige onderdelen van het rapport. Met dit raadsvoorstel legt de onderzoekscommissie aan de gemeenteraad voor, om in te stemmen met de conclusies. Deze conclusies geven een antwoord op de hoofdvragen van het onderzoek die de raad als opdracht aan de commissie heeft meegegeven.

1. *Is de inrichting van de bestuurlijke besluitvormingsprocessen van de gemeente Bergen NH adequaat en zorgvuldig genoeg en welke stappen kunnen gezet worden om deze inrichting (verder) te verbeteren ook op basis van ervaringen in andere gemeenten?*
2. *Op welke wijze is er door de gemeente Bergen NH en haar bestuurlijke (gewezen) vertegenwoordigers gehandeld in het tot stand komen van de Intentieovereenkomst (IOK) met stichting Het bijzondere huis (HBH) en in de periode na de totstandkoming?*
3. *Is hierbij rechtmatig en volgens de kaders van de wet, geldende regels, de gedragscode en de bestuurlijke verhouding met de Raad gehandeld?*

Advies

De onderzoekscommissie heeft aan de gemeenteraad een advies opgesteld om opvolging te geven aan de conclusies (pagina 20 van het rapport). Met dit raadsvoorstel legt de onderzoekscommissie aan de raad voor om deze adviezen over te nemen en om te zetten in opdrachten aan de raad zelf en aan het college.

Het is niet de taak van de onderzoekscommissie om politieke duiding te geven aan de uitkomsten van het onderzoek. De vraag of en zo ja, welke politieke betekenis aan het rapport gegeven moet worden, is aan de gemeenteraad.

Verantwoording en afronding

De onderzoekscommissie legt met dit raadsvoorstel ook verantwoording af over het onderzoeksproces. In bijlage 1 van het onderzoeksrapport zijn de verrichtingen van de commissie toegelicht. Ook de financiële verantwoording maakt onderdeel uit van dit raadsvoorstel. Met dit raadsvoorstel ontheft u de commissie van zijn onderzoekswerkzaamheden per 1 december 2024.

TOELICHTING BESLISPUNTEN

De voorgestelde beslispunten waarover de gemeenteraad wordt voorgesteld te besluiten zijn hieronder nader toegelicht.

I. In te stemmen met de conclusies 1 t/m 10 (pagina 15 t/m 19) uit het rapport van de onderzoekscommissie.

De onderzoekscommissie trekt conclusies over het besluitvormingsproces, over het handelen van de voormalig wethouder Valkering, over het handelen van de burgemeester en de secretaris en over de wijze van informeren van de gemeenteraad (actieve informatieplicht van het college). De gemeenteraad wordt gevraagd deze conclusies te onderschrijven.

Het gaat hierbij om de volgende tien conclusies.

1. De inrichting van het bestuurlijk besluitvormingsproces in Bergen NH is niet op orde en bleek niet bestand tegen politieke druk.
2. De verslaglegging van de besluitvorming in het college schiet tekort.
3. Op geconstateerde kwetsbaarheden in het besluitvormingsproces is onvoldoende geïntervenieerd.
4. Het onzorgvuldige besluitvormingsproces heeft ruimte geboden aan onwenselijke handelingen door individuele bestuurders.
5. De intentieovereenkomst tussen de gemeente en Het Bijzondere Huis is onder bestuurlijke verantwoordelijkheid en door het solistisch handelen van de heer Valkering op onzorgvuldige wijze tot stand gekomen.
6. De onderzoekscommissie acht het aannemelijk dat de heer Valkering de intentieovereenkomst na zijn aftreden heeft ondertekend.
7. Het persoonlijk bezorgen van de overeenkomst door de heer Valkering, bijna twee maanden na zijn aftreden als wethouder, is niet uitlegbaar en laakbaar.
8. De burgemeester en de gemeentesecretaris hebben te laat gehandeld en te weinig gedaan nadat zij geïnformeerd werden over de intentieovereenkomst.
9. Het college had eerder geïnformeerd moeten worden over de ernst en omvang van de casus Het Bijzondere Huis.
10. De gemeenteraad is te laat geïnformeerd over dit dossier.

II. In te stemmen met het advies van de onderzoekscommissie in het rapport

Op basis van de onderzoeksbevindingen en conclusies adviseert de onderzoekscommissie de gemeenteraad om zich bij de bestuurlijke behandeling van dit rapport uit te spreken over de adviezen van de onderzoekscommissie (pagina 20).

en te besluiten om:

- a. *Opdracht te geven aan het college om het bestuurlijke besluitvormingsproces te verbeteren en kwetsbaarheden hierin weg te nemen.*
 - i. *Het college moet hiervoor een plan van aanpak opstellen met een bijbehorend tijdspad en het benodigde budget en dit uiterlijk eind 2024 voorleggen aan de gemeenteraad ter vaststelling.*
 - ii. *Over de voortgang van de uitvoering moet de raad vervolgens ieder kwartaal worden geïnformeerd.*
 - iii. *In het plan kan ook aan de orde komen welke maatregelen al zijn genomen naar aanleiding van het ingestelde raadsonderzoek en de casus.*

Met dit besluit geeft de raad opdracht aan het college om conform het advies van de onderzoekscommissie dat gaat over het bestuurlijke besluitvormingsproces, te verbeteren op de geconstateerde kwetsbaarheden. De raad blijft hierbij betrokken

omdat een plan van aanpak moet worden voorgelegd aan de raad en de raad vervolgens ieder kwartaal over de voortgang moet worden geïnformeerd.

- b. Als gemeenteraad aangifte te doen van het in strijd met de wet handelen door voormalig wethouder Valkering bij de totstandkoming en bezorging van de intentieovereenkomst. Onderdeel van deze aangifte is ook of de verklaringen van de heer Valkering bij het verhoor onder ede, overeenkomen met de feiten.*

Op basis van de conclusies adviseert de onderzoekscommissie om aangifte te doen. Voorgesteld wordt om de aangifte te doen als bestuursorgaan gemeenteraad, gelet op de door de raad gedane bevindingen in dit raadsonderzoek. Het is vervolgens aan het OM om onderzoek in te stellen en verdere juridische stappen te ondernemen. Een aandachtspunt hierbij is dat dit proces langere tijd kan duren.

- c. Het college opdracht te geven om de raad uiterlijk eind 2024 te informeren of er ook andere overeenkomsten zijn aangegaan in de afgelopen bestuursperiode met rechtsgeldige gevolgen, zonder dat deze in het college zijn vastgesteld en zonder dat de gemeenteraad hierover is geïnformeerd.*

De onderzoekscommissie had niet de opdracht van de gemeenteraad om hiernaar onderzoek te doen. De bevindingen tonen aan dat de mogelijkheid hiertoe heeft bestaan. Met dit besluit geeft de raad opdracht aan het college om hierover helderheid te verschaffen en de raad hierover te informeren.

- d. Het college opdracht te geven om zo spoedig mogelijk, maar uiterlijk voor het einde van 2024, de raad te informeren over de stand van zaken in het dossier 'Het Bijzondere Huis' en waar nodig richtinggevende keuzes aan de raad voor te leggen.*

Deze aanbeveling over de stand van zaken in het dossier: 'Het Bijzondere Huis', is in feite een herhaling van het besluit (bij motie) van de gemeenteraad d.d. 11 april 2023 en is nog steeds actueel. Het college kreeg met deze motie op 11 april 2023 de opdracht van de van de raad om:

In het kader van dit dossier te komen met twee verschillende voorstellen over:

- 1. de vervolgstategie in het kader van de toekomst van het terrein van de Mytyschool;*
- 2. het in welke fase op welke onderdelen opheffen van de geheimhouding in dit dossier, zodat de agendacommissie van de raad een ARC en Raad kan plannen waarin de discussie en besluitvorming over de voorstellen kan plaatsvinden.*

Afronding van het eerste beslispoint uit deze motie heeft nog niet plaatsgevonden en is daarom opnieuw opgenomen in dit raadsvoorstel. De commissie adviseert de raad om spoedig schriftelijk geïnformeerd te worden door het college zodat, mede gelet op de nu openbaar geworden bevindingen, ook voor de initiatiefnemers en andere inwoners duidelijk wordt hoe de raad verder wil en kan gaan met Het Bijzondere Huis.

III. In te stemmen met de financiële verantwoording van het raadsonderzoek (zie bijlage 3).

De onderzoekscommissie legt met dit raadsvoorstel ook verantwoording af aan de gemeenteraad over de kosten van het raadsonderzoek. De gemeenteraad heeft bij besluit van 6 juli 2023 een budget beschikbaar gesteld voor het onderzoek. Dit bedrag is opgebouwd uit de kosten voor het doen van het onderzoek, eventueel benodigde extra ambtelijke capaciteit en de begeleiding van de onderzoekscommissie. Dit budget is om financieel-strategische redenen niet openbaar gemaakt door de gemeenteraad.

De gemiddelde kosten voor een raadsonderzoek bedragen € 160.000 (zie Handreiking decentraal enquêterecht, uitgave van het Ministerie van Binnenlandse Zaken). Dit onderzoek is daar geen uitzondering op. In bijlage 3 zijn de kosten van het onderzoek opgenomen (tot nu toe). Als er in deze fase van afronding van het onderzoek geen bijzonderheden ontstaan, dan zijn hiermee alle kosten in beeld.

Factoren die van invloed waren op de kosten van het raadsonderzoek zijn onder andere: de noodzaak tot het houden van openbare verhoren (het onderzoek kon niet afgerond worden na de fase van het vooronderzoek) en de training en advisering hierover, extra onderzoeksstappen die de commissie heeft verricht na de bevindingen van het vooronderzoek en het inhuren van juridische expertise rondom het opheffen van geheimhouding op diverse documenten.

IV. *Vast te stellen dat de leden van de onderzoekscommissie op juiste wijze uitvoering hebben gegeven aan de uitvoering van het raadsonderzoek en de onderzoekscommissie op te heffen met ingang van 1 december 2024 (decharge).*

In bijlage 1 van het rapport legt de onderzoekscommissie verantwoording af van het gedane onderzoek. Ook de agenda's en verslaglegging van de onderzoekscommissie is bij raadsbesluit openbaar geworden, waaruit te lezen valt op welke wijze de onderzoekscommissie zijn werk heeft gedaan.

Alhoewel het rapport is opgeleverd, zijn de activiteiten voor de onderzoekscommissie nog niet geheel afgerond. Na besluitvorming door de raad over het rapport zal de commissie conform de verordening Onderzoeksrecht van de gemeente Bergen NH 2023 een evaluatie voorbereiden (art. 7, lid 3). De commissie zal de uitvoering van het onderzoek ook evalueren met het onderzoeksbureau.

RISICO'S

Tijdens het onderzoek heeft de onderzoekscommissie beheersmaatregelen genomen om het onderzoeksproces zorgvuldig te laten verlopen, o.a. door geheimhouding op te leggen op diverse documenten. Ook is benodigde kennis en advisering aangewend. Het belang van een zorgvuldig proces is dat eerst de feiten worden gereconstrueerd alvorens conclusies worden getrokken. Nu het rapport gereed is, legt de gemeenteraad publiek verantwoording af over de feiten en over de te leren lessen. Met de publieke verantwoording, is ook een publieke reactie te verwachten, die buiten de invloedssfeer van de gemeente ligt.

FINANCIËN

De gemeenteraad heeft bij besluit van 6 juli 2023 een budget ter beschikking gesteld (zie beslispunt III) voor het onderzoek. Hett college heeft de verplichting om de geraamde kosten van het onderzoek op te nemen in de begroting (artikel 155f Gemeentewet). De verantwoording van de kosten zullen verwerkt worden in de jaarrekening.

COMMUNICATIE

De onderzoekscommissie stelt een persbericht op over het rapport. De voorzitter van de raadscommissie is woordvoerder namens de raad over het onderzoek. Belangstellenden kunnen vragen stellen aan de onderzoekscommissie via onderzoekscommissie@bergen-nh.nl

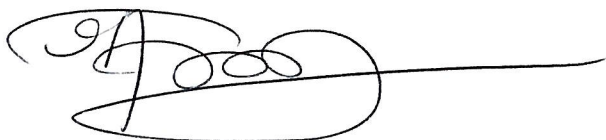
UITVOERING, PLANNING EN ORGANISATIE

In de verordening op het onderzoeksrecht van de gemeente Bergen NH 2023 staat dat de gemeenteraad de gebruikmaking van het recht van onderzoek evalueert (artikel 7 lid 3). De onderzoekscommissie zal deze evaluatie voorbereiden.

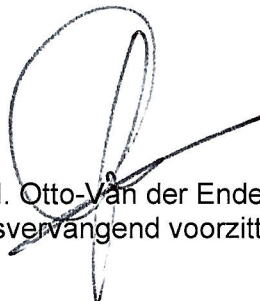
BIJLAGEN

1. Ontwerp raadsbesluit
2. Rapport onderzoekscommissie: (Bij)zonder Besluit, raadsonderzoek naar bestuurlijke besluitvorming en het dossier Het Bijzondere Huis
3. Financiële verantwoording onderzoekscommissie d.d. 20 september 2024

Gemeenteraad van de gemeente Bergen NH,

mr. J.G.S. (Janne) Pijnenborg
griffier

A.J.M. Otto-Van der Ende
plaatsvervangend voorzitter